

OROSZ GELLÉRT

önmagáról

0.61 46.

OROSZ GELLÉRT

- 1919. szeptember 26-án született Jászladányon. Tanulmányait a Magyar Képzőművészeti Főiskolán 1942-49-ig végezte Szőnyi István és Barcsay Jenő növendékeként. Barcsay Jenő mellett négy évig tanársegédként is tevékenykedett.
- 1945-től kiállító művész. Rendszeres résztvevője az országos kiállításoknak, ezeken kezdetben figurális képeket mutatott be, de az 1957-es Tavaszi Tárlaton már absztrakt képekkel jelentkezett. 1964-ben Prágában és Pozsonyban a „9 festő. Magyar nonfiguratív alkotások” című tárlaton többek között Kassákkal, Gyarmathy Tihamérral és Monostori-Moller Pállal együtt állított ki. Első és mindmáig egyetlen önálló kiállítása 1969-ben volt Rómában a Galleria Testa helységében. 1978-ban Nápolyban az „Itália 2000” című nemzetközi kiállításon ezüst plakettet nyert.
- 1942-től datálódó absztrakt művészetében kezdetben a lírai konstruktivizmus, majd a konstruktív szürreális jelleg dominál. 1960-as évek elején expresszív irányba tér el és ő is készít csurgatásos, visszakaparással előállított tassisztikus munkákat. Az évtized közepétől újból konstruktív műveket alkot, de ezek már szigorúbb geometrikus struktúrájú kompozíciók.

Szerkesztette: Dévényi István – művészettörténész

KÖRMENDI GALÉRIA
BUDA PEST

1025 Budapest, Nagybányai u. 25. · Tel.: 275-0214 · Tel./fax: 176-2110

A MŰVÉSZETRŐL...

□ A művészetről vallott nézetemet két jelentős személyiség által leírt gondolatok közelítik meg legjobban. Az egyik Meyer Schapiro, aki azt nyilatkozta, hogy „...az absztrakt művészet a nyugati civilizáció legmélyebb morális értékének nagy hagyományában, mégpedig a személyi szabadságban gyökerező modern teljesítmény megnyilvánulása.” A másik C. F. von Weizsäcker, aki az *Idő, fizika, metafizika* című cikkében a következőket írja: „A művészet sajátos kiemelése olyan területen, amely nem tartozik sem az elmélet sem az erkölcs területéhez. Amióta emberek élnek azóta léteznek ének, tánc és furulyaszó, fafaragás és építőművészet, elbeszélés és dráma. Az elmélet okos fölfedezése, hogy mindez művészet. Azt azonban, úgy vélem, sohasem tudta igazán megmondani az elmélet, hogy mi is a művészet. Az álványzat egyik deszkájával a következő házi sütetű képletet ajánlom: a művészet a forma boldogító érzékelése a forma teremtése révén. Aki napjaink földrengései láttán nem akarja a „boldogító” szót használni, annak a „szeizmografikus” szót javaslom alternatívaként; mindkét esetben rengésről van szó. Az ítélkező teória és a parancsoló morál hatalomjelleű. A szándéktól mentes érzékelés, a meg nem ítélt indulat a mi kultúránkban a művészetbe menekül. A művészet ma, társadalmilag nézve, a szándék és az értelem világából való magánjelleű, s ezért megtűrt menekülés színhelye. Meg kellene azonban tanulnunk észrevenni, hogy a művészet olyan igazságot mutat fel nekünk, amely elkerüli a teória és a morál figyelmét. Ehhez csak egyetlen filozófikus megjegyzést tennék hozzá. Gauss, a nagy matematikus egyik levelében a „tudományos munkától elválaszthatatlan elégedettségről” írt. A matematika az alakzat észlelése, az alakzat intellektuális úton tör-

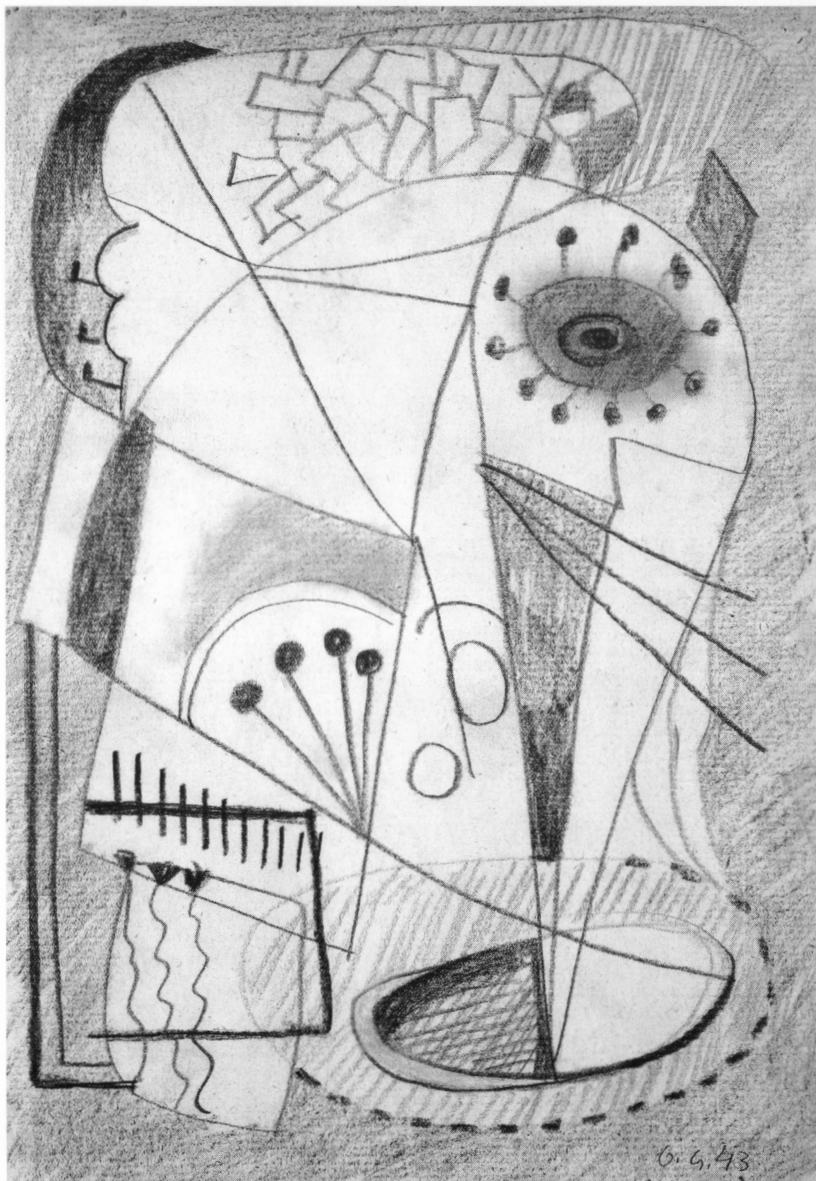
ténő létrehozása révén; és ha ráadásul boldogít is, akkor művészet. Lehet, hogy a művészet az alak fényűzése, a teória és a morál fölött álló, a kettőt egybefogó fogalom.”

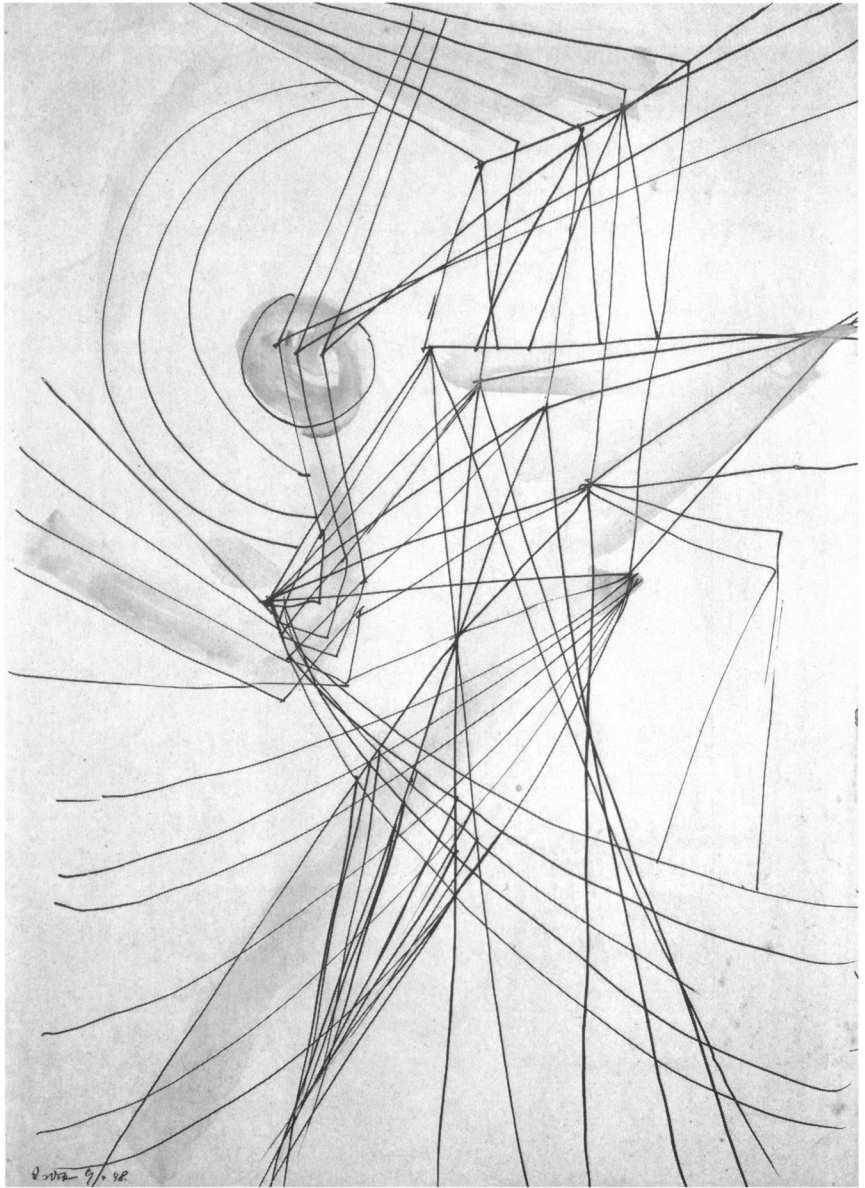
(IN. K. MICHALSKI: A MODERN TUDOMÁNYOK EMBERKÉPE. · GONDOLAT, 1988.)

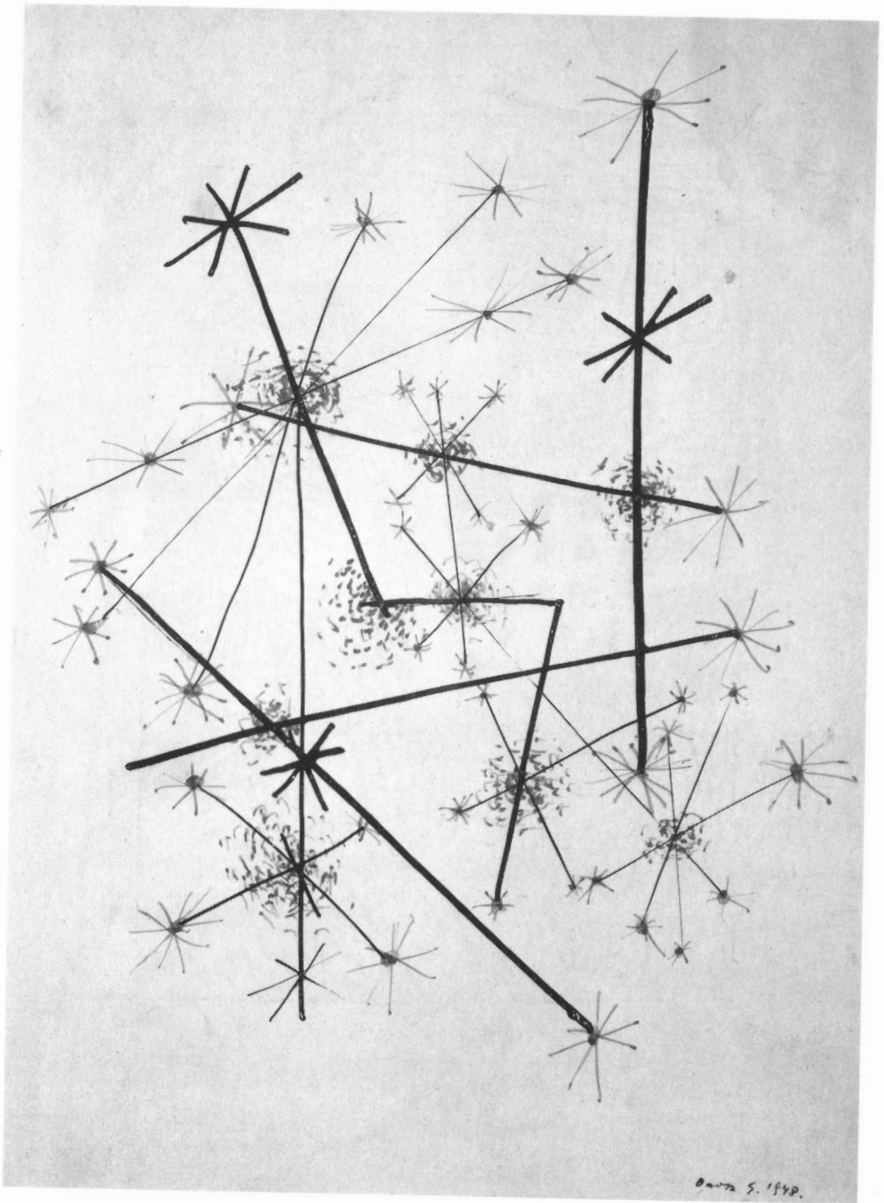
□ Mindkét idézet olyan mélyen ivódott be gondolati világomba, hogy teljesen a sajátomnak érzem őket kiegészítésként csak annyit tennék hozzá, hogy a tudományos-technikai világunkban – ahol ma még annyi baj van a nagy ígéret és a nagy fenyegetés között az egyensúllyal – az alkotás szocializáló, konstruktív új lehetőségeit kutatom kitágult világunk horizontjain. Célom: konstruktív tartalmat adni alkotásaimnak és a kornak, amelyben élek, a forma jelentőségének egy új, igazabb és teljesebb értelmezésével. Alkotói elképzelésemben a forma energiája, aránya, geometriája a színnel párosodva a téridő átvezető ereje, intermediális lehetősége. Érdekel, hogy elérjem végső okként a végső formát. Ezt a formát én alkotom – semmi nincs benne a látható világból – mégis mint esztétikai jelenség valóságosabb valóság a valóságnál, mert létezésének módja, funkciója és eszmei távlata az emberi létezés eszmei távlataival találkozik. Tudományos-technikai világunkban a Cézanne-i értelemben vett „természettel párhuzamos harmónia” lehetősége a kor színvonalán. Ezek az alkotások az alkotói szabadság által felszabadított konstruktív vizuális energiák; a természeti és társadalmi ember érzékelési szintjén öröm, harmónia, derű, élettöbblet, stabilitás; ünnep az érzékelés, a gondolati erőök számára a világ jobbik erőterében.

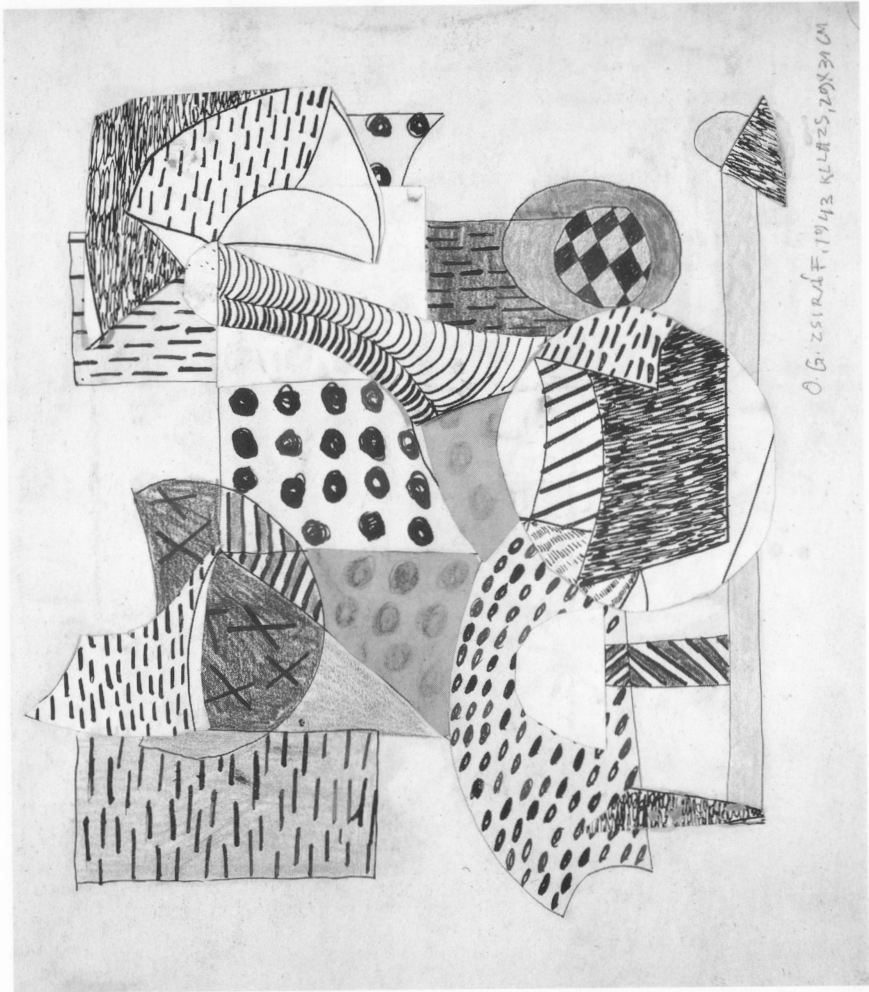
Orosz Gellért

Grafikák a 1940-es, 50-es évekből

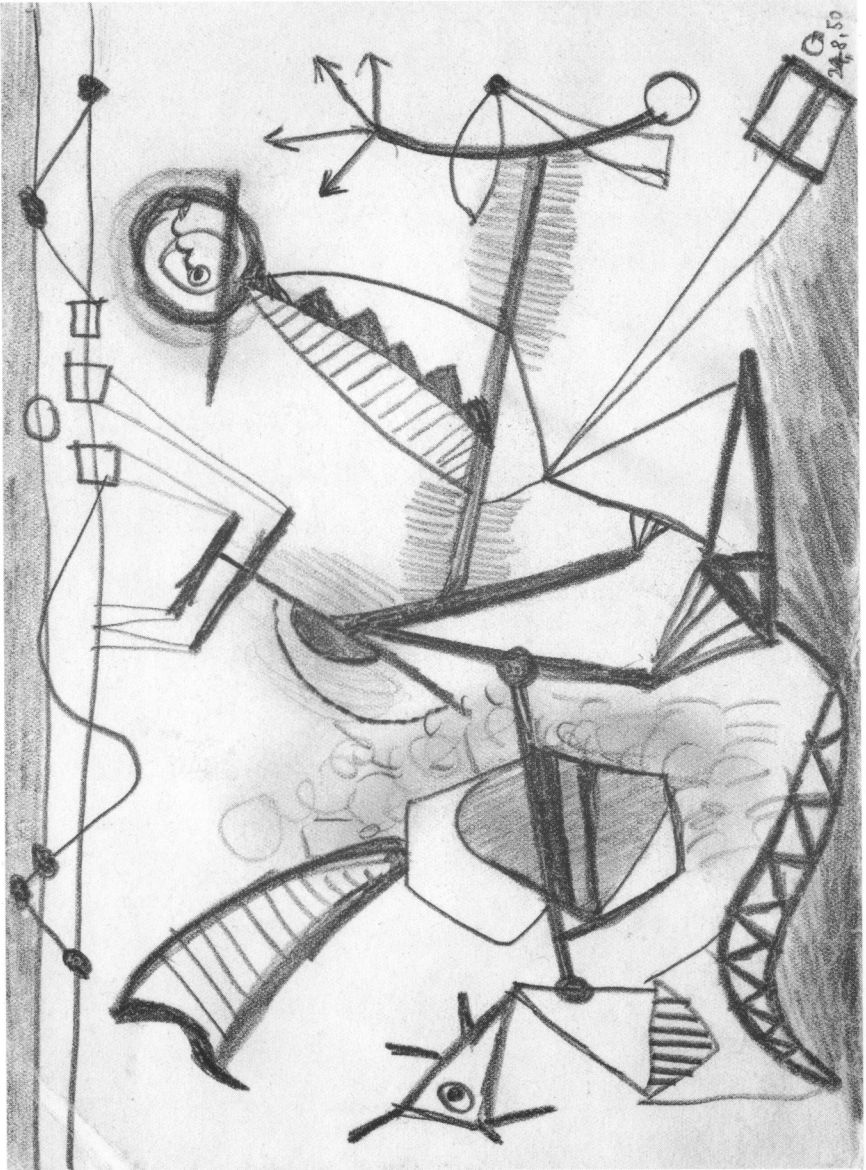

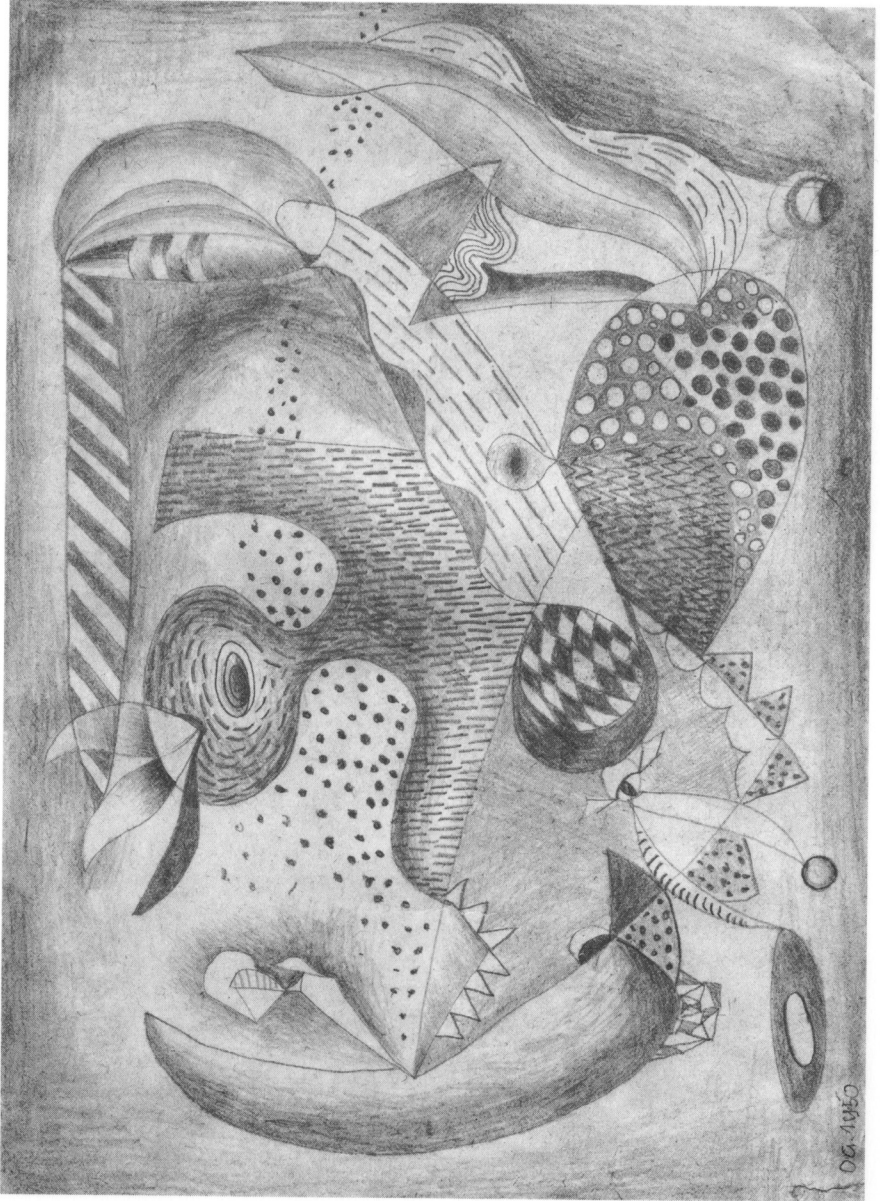

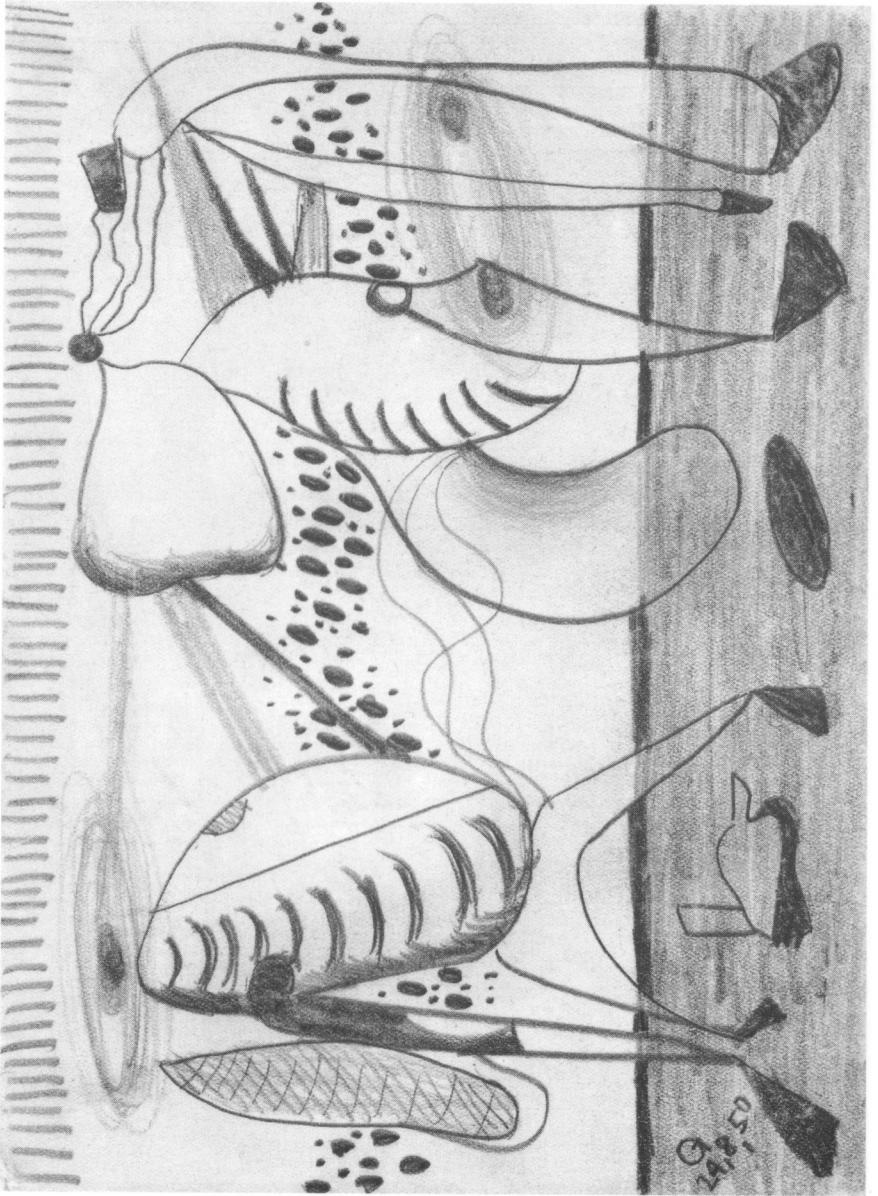

O. G. ZSIRA F. 1943 KLASZAR 20X30 CM

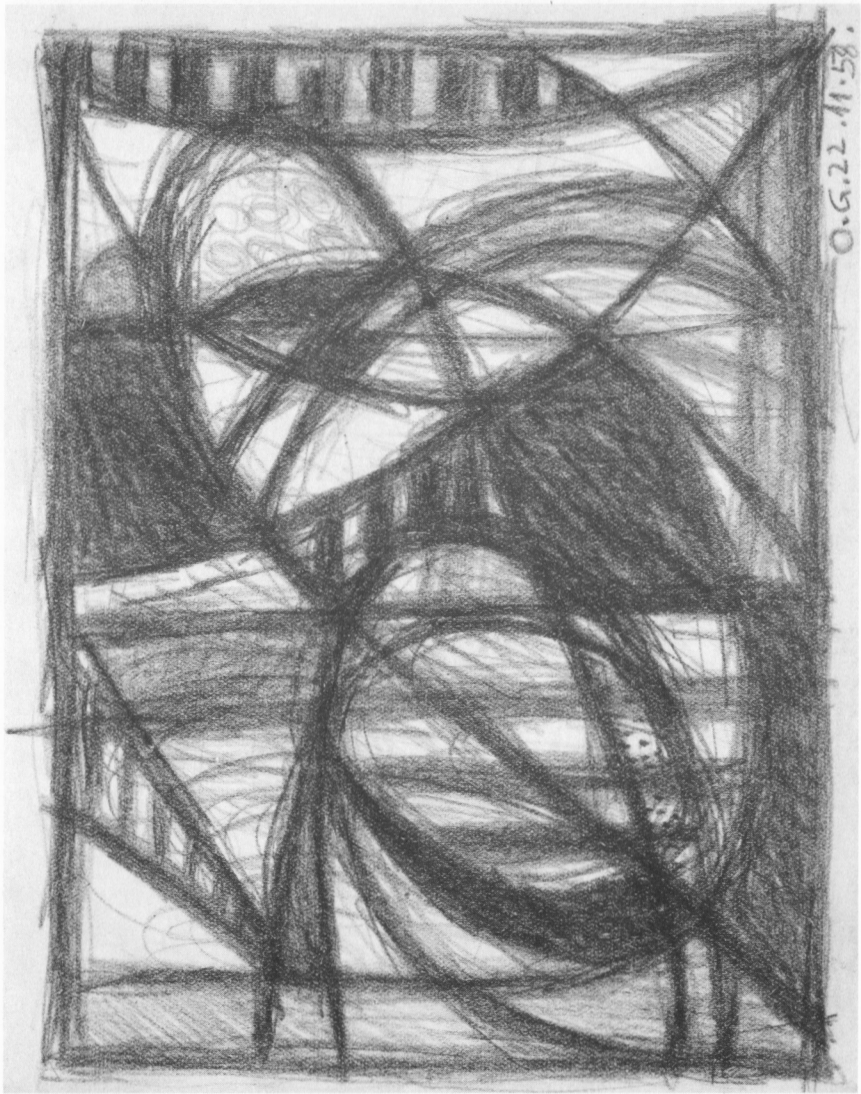

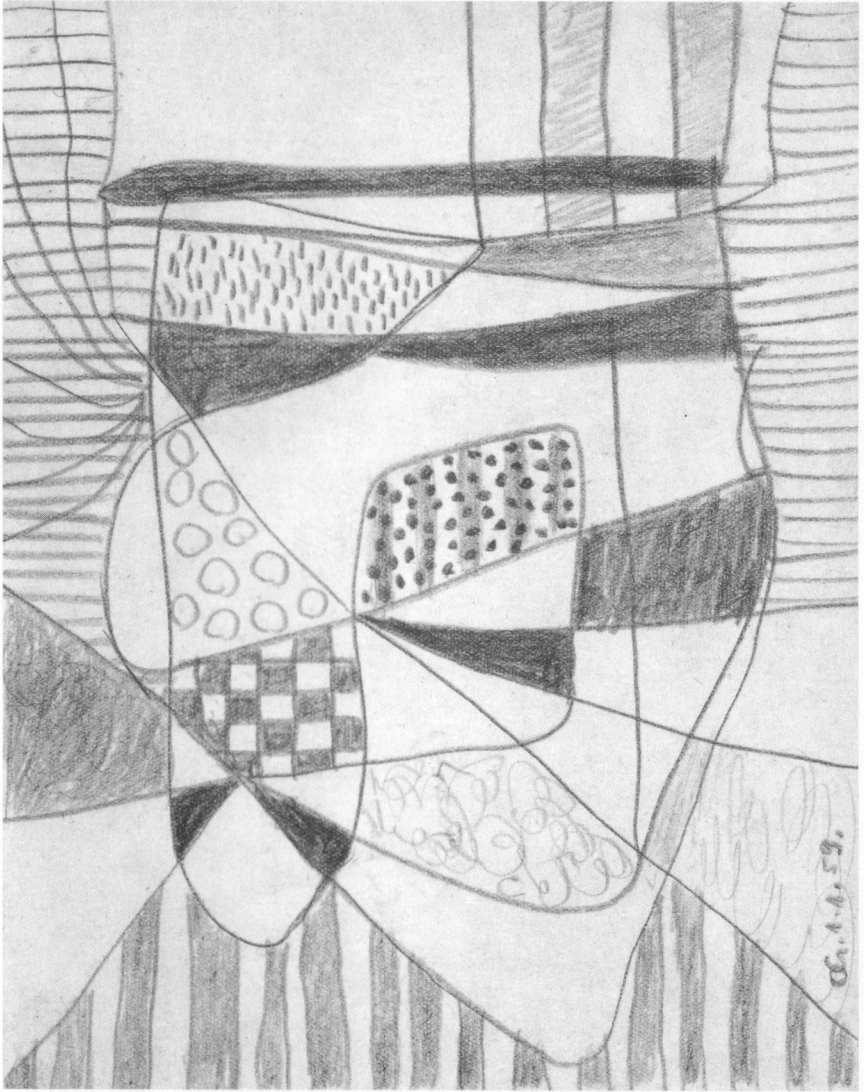

0.6.22.11.58.

OROSZ GELLÉRT önmagáról beszél. Döbönt csendben hallgatjuk. Egy, sőt két emberöltővel ezelőtt készült képei úgy kerültek elő, mint a Tornyai lelet, egy műtermi dobogó alól. Sem a műveket, sem alkotójukat nem kereste senki. Barcsay Jenő tanársegéde eltűnhetett. A bányászatban, hájózásban kötelező akkor is kutatni az eltűnt után, ha már nincs remény. Ha már nincs életjel. Orosz Gellért esetében volt életjel. Megélhetési festészete különleges finomságaival utalt a rejtett értékekre. Még a Körmendi Galéria Budapest sem vette észre – amikor minden fellelhető Orosz Gellért képet megvett és remek üzletként el tudta adni –, hogy e jelenség valamit takar.

Tudjuk, hogy ott volt, amikor Hantay Simon és Antal Bíró világhódító útjára indult, és évtizedekig nem kérdeztük, hogy akkor Ő miket alkotott. Felszínesen említették az Európai Iskolával kapcsolatban. De Ő maga rejtőzködött, mint ezek a képek egy dobogó alatt.

Ezek a képek a közöny és kiszolgáltatottság bűnjelei. Madáchoth és Kölcseyt sem kereste annak idején senki. Gyarmathy és Schéner művei is így kerültek elő egy raktárból és a farakás alól. Csontváry alkotásai majdnem abrakos tarisznyaként végezték.

Orosz Gellért dobogó alól előkerült képei közül három a Budapest Art Expo '95 szenzációja volt. Európai aukciós házak, kritikusok és gyűjtők figyeltek föl reá.

De ne mentsük fel Őt. Ő is bűnös önmagával szemben. Okulásul mondom. Nincs mentség a magunk elhagyására. A bűnjelek az Ő bűnét is jelzik. Meg kell tanulniuk fiainknak és unokáinknak, hogy „nincs elveszett labda”, csak elveszett illúziók. Örülök, hogy tele tisztelettel, szeretettel és elismeréssel szemébe mondhatom ezt. Remélem életünk átnyúlik a következő évezredbe, mire ezt megbocsájtja nekem.

Csák Máté